

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE
Glasilo Slovencev v Argentini

Leto LXXX | 24. junija 2021 - Buenos Aires, Argentina | Št. 7

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

**NAŠA,
LASTNA,
BOGATA,
SAMOSTOJNA**

DAN DRŽAVNOSTI

NEDELJA, 27. JUNIJA, OB 16. URI

ZEDINJENA SLOVENIJA PRAV LEPO VABI
SLOVENSKE ROJAKE NA PROSLAVITEV
DRŽAVNEGA PRAZNIKA NA YOUTUBE KANALU.

 YouTube
/ZEDINJENA SLOVENIJA

POSLOVILI SMO SE OD DVEH VELIKIH SLOVENCEV

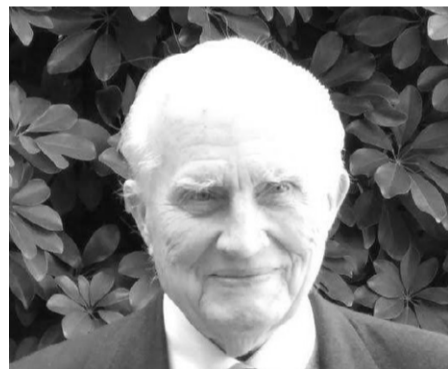
MARKO KREMŽAR

V slovenski skupnosti v Argentini je v petek, 11. junija, boleče odjeknila vest, da je odšel k Bogu dr. Marko Kremžar, eden trdnih stebrov naše slovenske skupnosti v Argentini.

Žalostna novica se je hitro razširila med nami, pa tudi v Sloveniji in zamejstvu. Zaradi vladnih ukrepov za omejitev širjenja pandemije se slovenska skupnost ni mogla od dr. Kremžarja množično posloviti. Pokopan je bil v spremstvu sorodnikov in prijateljev na pokopališču v Bella Vista v provinci Buenos Aires.

V Sloveniji so se domači, znanci in prijatelji zbrali pri sveti maši v cerkvi Srca Jezusovega na Taboru v Ljubljani v soboto, 19. junija.

Pokojniku so se poklonili prijatelji, državniki in predstavniki raznih slovenskih ustanov.

zahvalo in priznanje njegovemu doprinosu slovenski skupnosti v Argentini in seveda tudi Republiki Sloveniji in slovenskemu narodu.

Kot pokončen Slovenec in zaveden katoličan ni samo pričeval o resnici, kakor je razvidno iz njegovega plodovitega literarnega opusa in nešteti pogovorov in intervjujev. Zelo zgodaj se je zavedal, da kot skupnost potrebujemo, za narodni in nrvni obstoj, posvečati prav posebno pozornost našim mladim generacijam. V pogovoru s prijateljem Milanom Magistrom je izrazil skrb o mladih naše politične emigracije. Pripravil je poletni krožek, kjer je najstnike seznanil s teoretično osnovo in praktičnimi nasveti katoliške vzgoje, slovenske zgodovine in slovenskega jezika. Postavil je tako temelj Slovenskega srednješolskega tečaja ravnatelj Marka Bajuka. O njegovem jasnem in nezmotnem prepričanju nam danes, po 60 letih, priča nešteto abiturientov, ki se s hvaležnostjo spominjamo svojega prehoda skozi Tečaj.

V imenu Srednješolskega tečaja se danes poslavljamo od našega ustanovitelja, Bog naj mu bogato poplača za vsa njegova plemenita dela, domačim pa izrekamo iskreno sožalje in upamo, da bi si trpke trenutke lahko blažili z zavestjo, da nam bo vedno velik vzornik in priprošnjik.

Mirjam Oblak

Nadaljevanje na strani 2

PAVLINA ULRICH DOBOVŠEK

28. maja je odšla po svoje plačilo k Bogu ga. Pavlina Dobovšek roj. Ulrich.

Ga. Pavlina se je rodila 23. aprila 1922 v Ljubljani kot hči Pavle Janša in Josipa Ulricha. Krščena je bila 4. maja 1922 v Frančiškanski cerkvi na Tromostovju.

Osnovno šolo je obiskovala v Šentjakovski šoli, srednjo šolo pa na Liceju (Mestna dekliška gimnazija in štiriletna Državna trgovska akademija).

Prvo službo je nastopila pri Radiu Ljubljana, kjer je spoznala strogost cenzure pri podajanju poročil slovenski javnosti pod italijansko in nemško okupacijo.

10. februarja 1944 se je poročila z dr. Jožetom Dobovškom in se po kratkem poročnem potovanju v Milano sama vrnila v Ljubljano, saj se je njen mož umaknil v Švico, ker je bilo njegovo življenje ogroženo. Novembra, med bombardiranjem, je bil v Ljubljani rojen prvi sin Jernej.

Septembra 1945 se ji je skupaj z 9 mesečnim otrokom posrečilo zapustiti domovino in se šele aprila 1946 srečno pridružiti možu v Švici.

Maja 1948 je družina prispela v Argentino in se naselila v Villa Lugano, kjer so živeli do danes.

Kmalu se je začela udeleževati na argentinski fari v zvezi mater in tako spoznala veliko revščino takratnega argentinskega delavskega razreda. Leta 1966 je bila v skupini žena, ki so ustanovile Zvezo slovenskih mater in žena in prevzela odgovorno predsedniško mesto ter organizacijo vodila 45 let.

Aktivno je sodelovala tudi pri odboru staršev SSTRMB, bila nekaj let predsednica tudi tam in dolga leta tudi tiskovna referentka pri Zedinjeni Sloveniji, kjer je aktivno sodelovala pri časopisu Svobodna Slovenija s članki in prevodi iz tujih jezikov.

Za vso to dolgoletno in zvesto delo je prejela Zahvalo Slovenskega dušnega pastirstva v Argentini, priznanje Zedinjene Slovenije leta 1999, ter Zahvalo in Priznanje Republike Slovenije l. 2011.

Z njenim odhodom je vsa Slovenska skupnost izgubila še eno izmed vodilnih oseb.

Članice ZSMŽ vsej družini, sinovom Jerneju, Jožetu, Martinu in Pavlinki in njihovim družinam izrekamo naše globoko sožalje. Ge. Pavline se bomo pa vedno spominjali z ljubeznijo in ponosom za vse, kar je storila za skupnost.

Zveza slovenskih mater in žena

Cvetke v slovo

Poslovilne besede predsednice ZSMŽ

Draga Linca!

Čudni so časi, ki jih preživljamo. Pandemijski nas je prisilila, da se ne moremo osebno srečavati, niti poslavljati.

Ob tvojem odhodu v večnost se ti želimo zahvaliti za vse, kar si storila v prid celotni skupnosti. Kot pri vsej tvoji generaciji je bila tudi pri tebi mladost zaznamovana z revolucijo, ki je izbruhnila v domovini. Skupaj z možem sta ostala zvesta katoliškim in demokratičnim principom, zato sta se že kmalu po poroki morala ločiti in zapustiti domovino ter skupaj čez ocean oditi v Argentino, kjer sta si ustvarila nov dom. A to ni bilo dovolj za vaju. Poleg skupnega dela za preživetje je Slovenska skupnost postala pomemben del vajinega vsakdana. Takoj, ko so družinske obveznosti to dovolile, si tudi

Nadaljevanje na strani 2

Poslovilne besede predsednika Zedinjene Slovenije

Spoštovani sorodniki in rojaki,

Danes se slovenska skupnost v Argentini poslavlja od gospoda dr. Marka Kremžarja, žalostna novica se je raznesla včeraj med slovensko skupnostjo. Odšel je mož, oče, politik, profesor, svetovalec in neutrudljiv član slovenske skupnosti.

Pomnožil je talente, ki mu jih je Bog dal, njegovo stalno delo za ohranitev slovenstva tu v Argentini ne bo nikdar pozabljeno.

Njegov odhod pusti prostor, ki ne bo lahko nadomestiti.

Dragi sorodniki: sprejmite sožalje v imenu Zedinjene Slovenije v tako težkem trenutku.

Odšel je velik Slovenec, član in voditelj slovenske skupnosti v Argentini.

S svojim delom in pričevanjem je pokazal zvestobo Bogu in Sloveniji. Naj počiva v miru!

Jure L. Komar

Slovo Slovenskega srednješolskega tečaja

Dragi domači, spoštovani vsi navzoči!

Poslavljamo se danes od dr. Marka Kremžarja, velikega misleca in politika našega zdomstva v okoliščinah, ki nam, na žalost, onemogočajo izražati, kot skupnost, v polni obliki poklon,

POSLOVILA SE JE GA. PAVLINA ULRICH DOBOVŠEK

-Iz strani 1

ti začela sprejemati razne odgovornosti, tako v odboru staršev na SSTRMB kot pri Zedinjeni Sloveniji. Seveda pa je tvoje največje delo in skrb, v katero si vložila največji del svojega življenja, Zveza slovenskih mater in žena. Preko nje si postala prepoznavna tudi v Sloveniji.

V prvih letih je bil glavni cilj Zveze združevati slovenske žene, da bi tudi v tujem svetu ohranjale slovenske in krščanske vrednote. Učile ste, kako prilagajati slovenske navade in običaje življenju v povsem novem svetu, da bi se tako ohranili za nove rodove. Prav zato ste vabile toliko naših slovenskih znamenitih mož in žena, da so predavali na sestankih, organizirale ste prireditve s slovenskim petjem, poezijo, folkloro, dramatiko in tudi kulinariko. Vabile ste slovenske umetnike, ki so Zvezi za božične, velikonočne in druge priložnosti pripravili razglednice. In vsi mladi pevci, sedaj že raztreseni po svetu, ki nastopajo na velikih odrih sveta, so s svojimi nastopi začeli pri Zvezi. Vsak slovenski obisk je bil deležen pozornosti Zveze.

Vedno ste imele tudi veliko skrb in srce za pomoči potrebne rojake. Danes naši mladi ne morejo razumeti, da je bilo med nami toliko rojakov, ki so to potrebovali. Dosti jih je bilo samih, ločenih od svojih družin, ki so v boleznih in samoti potrebovali pomoč. Tudi v tistih časih je bilo dosti družin z malimi otroki, ki so težko shajali. In tukaj je bilo to nevidno delo žena neprecenljivo. Pod tvojim vodstvom je dobrodelna skupnost tiho in skupno priskočila na pomoč vsem, ki so to potrebovali. Še danes je nekaj rojakov, ki jo potrebujejo in se zatečejo k Zvezi.

Prav za to, draga Linca, polagamo ta slovenski šopek v naših mislih in srcih, Tebi v slovo. Ker si veliko dala, boš tudi veliko prejela. Za vedno boš ostala pravi vzor slovenske katoliške žene v tujini. Naj ti Bog bogato poplača in te sprejme v svoje kraljestvo!

Alenka Prijatelj

Zahvala iz Slovenije

Gospa Pavlina!

Z vašim odhodom je nastala praznina v krogu domačih in v duhu tistih, ki smo se nekdaj srečevali in sodelovali v naši Zvezi mater in žena. Bila ste čustvena in srečna žena ki ste nam s pogumom in upanjem povezala naše neustavljivo delo v prid najbolj potrebnim.

Spreljala ste dogajanja v naši Sloveniji in zaupala v Božjo pomoč da bomo Slovenci premagali težave ki nas doletijo.

Hvala za tolažbo, trud in dobre namene, ki ste nam jih znala izkazati!

*Kdor živi v spominu drugih,
ni mrtev, je samo oddaljen.
Mrtev je tisti, ki ga pozabijo!*

Pavla Kovač Škraba

Moji spomini na gospo Linco

Gospo Linco sem spoznala pri odboru staršev srednješolskega tečaja. Njena najmlajša hčerka in moji otroci so bili istočasno v gimnaziji. Odbor staršev, v katerem je sodelovala tudi gospa Linca, je skrbel za malico in še kaj drugega v zvezi s šolo.

Potem je bil dolg premor do takrat, ko sem se pridružila Zvezi.

Obiskovala sem sestanke v San Martinu in bila naprošena, če lahko zastopam naš odsek pri Centrali.

Na prvi sestanek me je pospremila gospa Ančka Podržaj (takratna predsednica odseka San Martin) in me predstavila.

Bil je v tistih časih velik odbor, vendar je bila gospa Linca alma mater vsega dela.

Odbornice smo si delo razdelile, gospa Linca je pa skrbelo da je bilo vse, kar se je obljubilo, tudi izvršeno.

Na vsako sejo je povabila dr. Jureta Rodeta, preskrbelo kakšno predavanje ali razgovor.

Poleg seje smo imeli včasih srečanje v kuhinji. Pripravili smo razne vrste štrukljev in še druge dobrote.

Od Damiana Ecker smo dobili v dar vse recepte njegove pokojne mame Mire. Bilo je veliko dela, predno so bili vsi recepti urejeni. Knjiga je bila tiskana, predstavljalna pri Zvezi in zelo uspešno prodana. Ves dobiček je bil podarjen Zvezi.

Bilo je veliko socialnega dela, veliko podpor in zimskih ter božičnih paketov.

Tiskale so se božične in velikonočne voščilnice, treba je bilo naprositi kakšnega ali več umetnikov, da so naslikali motiv in ga podarili Zvezi. Potem je bilo treba poskrbeti še za tisk in prodajo. Za vsem delom je bila vedno gospa Linca.

Osebnost se je vedno zanimala za bolnike, ostarele in pomoči potrebne rojake. Prosila nas je, naj jih obiskujemo in če izvemo še za koga, ki je v stiski, naj sporočimo.

Naše obletnice..... koliko je bilo razgovorov, idej in mnenj... Kaj pripraviti? Kdo je pripravljen sodelovati? Vedno je vse lepo izpadlo, saj je za vsem vedno stala gospa Linca. Pri obletnicah je bila njena posebna skrb, da so bile pisno vabljene vse prve članice in ustanoviteljice Zveze.

Da je vsem odbornicam priznala delo in trud je večkrat povabila celi odbor k sebi na dom in

sama pripravila kosilo za vse. Poskrbelo je tudi za naše razvedrilo. Bili so lepi in sproščeni popoldnevi.

Zelo se je zanimala za Zvezo v San Martinu. Za vsako delo nam je čestitala in nas spodbujala, naj nadaljujemo z našimi sestanki.

Odbornice so odhajale, včasih prihajale mlajše, gospa Linca pa je vodila Zvezo dokler ji je to dopuščalo zdravje, prav do visoke starosti.

Nikoli ne bo dovolj opisano vse njeno plemenito delo, vse ure in dneve, ki jih je posvetila Zvezi.

Bog ji bodi bogat plačnik!

Polona Makek

Nasvidenje, Linca!

Pred 18 leti me je tedanja predsednica Zveze slovenskih mater in žena, ga.Pavlina, povabila v centralo za sodelovanje, ker sem bila zve v odseku zveze v Slomškovem domu.

Sprejela me je zelo ljubezno, prav tako tudi njene sodelavke, da sem se res dobro počutila med njimi.

Naslednje leto so me izvolile kot podpredsednico, kar sem z veseljem sprejela. Če se kate-re prireditve ni mogla udeležiti kot zastopnica zveze, sem jo tudi zastopala.

Veliko sem se naučila od ge. Lince, tako smo jo po njeni želji imenovali.

Bila jo je sama dobrota, a ob tem je bila tudi močna in odločna žena, ki je skrbelaskrbelo, da smo s skupnimi močmi čim bolj vodile to dobrodelno ustanovo ter z veliko ljubezno skrbele za potrebne rojake v stiski.

Draga Linca, vedno boš ostala v naših srcih, saj vemo, da si odšla po zaslužno plačilo v božje naročje k nebeškemu Očetu.

Nasvidenje, ko pride čas se pa zopet srečamo! Hvaležna za vse

Metka Erjavec Tomazin

POSLOVIL SE JE MARKO KREMŽAR

-Iz strani 1

NOVA SLOVENIJA - Krščanski demokrati

Draga družina, dragi sorodniki in prijatelji pokojnega dr. Marka Kremžarja!

Dr. Marko Kremžar je bil ustanovni član N.Si - krščanski demokrati ter častni predsednik OO N.Si - krščanski demokrati Argentina in Južna Amerika.

Na Kongresu N.Si v Dravogradu je leta 2015 prejel zlati znak stranke.

Ves ta čas je opravljal nesebično svetovalno delo v stranki, kot tudi na področju kulture in šolstva za Slovence po svetu. Dr. Marko Kremžar je bil idealist in vizionar, velik domoljub, ki je domovino Slovenijo nosil globoko v duši. Njegovo delo in prizadevanja v dobrobit domovine in vseh Slovencev in Slovencev, ki živimo izven meja naše matične domovine, mu bo ostalo v živ spomenik.

Dr. Marku Kremžarju izrekamo globoko hvaležnost za zavzetost pri ohranjanju krščanskega nauka, za ves napor, ki ga je vložil v vzgojo mladih generacij, za skrb pri ohranjanju slovenske identitete v zdomstvu ter za vsesplošno plodno delovanje na verskem, vzgojnem, kulturnem in političnem prizorišču.

Vsak sloves je težak, a ko se od nas poslovijo veliki mož, je sloves še toliko težji. V teh težkih časih izrekamo sožalje družini Kremžar ter vsem, ki so ga globoko spoštovali in cenili.

Gregor Verbič

Predsednik OO N.Si - Krščanski demokrati Argentina in Južna Amerika

Maria Ivana Tekavec

Podpredsednica stranke N.Si - Krščanski demokrati

Vnuk Tomaž Rode

Zadnji teden sem veliko premišljeval o dedkovem objemu. Ko sem se v Argentini nazadnje poslavljaj, sva se objela in prišepnil mi je »korajžno«, kot je to storil vedno, ko se je kdo od vnukov vračal v Slovenijo. Nekaj resnično lepega je bilo v stiku z njim. Toliko misli je znal zgotoviti v posmežno kretnjo in posamezno besedo. To zadnje je dobro koristil, kadarkoli se je lotil pisanja, vedno je izluščil iz vsega jedro in je povedal bistvo čim jasneje. Z željo po pogumu je gotovo mislil bolj resno kot bi človek lahko sklepal iz vedrine iz katere je izrekal.

Če bi ga o tem kaj vprašal, bi morda odgovoril da je pogum nujna posledica držanja in predanosti. Tako sem vsaj občutil jaz, ki sem svoj nemir in dvome vedno lahko posotavljal naproti njegove pokončnosti in modrim nasvetom. Veliko sem prejel iz njegovih nežnih trepljajev po hrbu, pogledov in iskrenega zanimanja za to, kako mi gre pri študiju in v življenju. Če sem v teh dokazih fizične bližine, ki je pogosto presegala tudi geografsko oddaljenost našel takšno oporo, je morda neizbežno, da se v teh dneh počutim nekoliko bolj izgubljenega. Ni se lahko sprijazniti, da mi je sedaj blizu na drugačen način, na način, ki ga morda ne razumem dobro in ki ukinja tako številne lastnosti nam poznanega dedka. Toda kljub bolečini lahko vidim, da so bile vse te geste znamenja nečesa drugega. Njegove širine, odgovornosti, človekoljubnosti, resnicoljubnosti, vere in zaupanja v Božjo previdnost.

Vir: Radio Ognjišče

Slovo argentinske Slovenke

Dragi g. Marko!

Čudna so Božja pota. Danes se tu, v Ljubljani, poslavljaj od Vas kot del tiste prve skupine dijakov, s katerimi ste leta 1958 še v lesenih barakah, tam kjer danes stoji Slovenska hiša, začeli literarni krožek. Prvi smo bili, ki smo prejeli ne samo znanje slovenščine, ampak tudi vse bogastvo vaših globokih misli.

Kaj vse ste nam darovali smo se zavdali šele pozneje, ko smo si ustvarili lastne družine. Niso bile samo pike in vejice, glagoli, samostalniki in pridevniki, bila je predvsem zavest, da pripadamo majhnemu narodu, ki ima svoj bogat jezik, zgodovino in vero. Zavest, da nas je Bog postavil v ta narod, narod ki je pretrpel veliko gorja, zaradi katerega smo morali zapustiti domovino. In ko smo se kot mladoletniki upirali nekaterim navadam, ste nas prepričevali, da je in bo naša naloga, da postanemo pričevalci o vseh doživetjih naših družin. Govorili ste nam o svobodi kot največji dobrini, ki jo je Bog podaril človeku in nas pripravljali, da bi odgovorno uporabljali to svobodo Bogu in narodu v čast. Navduševali ste nas, da sprejemamo tudi odgovorne obveznosti v skupnosti.

Gospod Marko, bili ste dober učitelj. Iz tiste majhne skupnice prvih dveh let, se je razvil cel srednješolski tečaj, ki še danes vrši svoje poslanstvo. Spominjam se praznovanja 10. obletnice tečaja, bila sem že poročena in sem imela v mislih: ko bomo praznovali 20. obletnico, bo moja hči že obiskovala srednješolski tečaj. In tako je tudi bilo. Mi smo prevzeli vodstvena mesta v skupnosti, sedaj pa so na vodilnih mestih že naši odrasli otroci. Zdaj, po

60 letih, srednješolski tečaj obiskujejo že naši vnuki.

Gorčično seme, ki ste ga vsejali v naša srca, je zrastle v veliko drevo, ki vrača svoje sadeže tudi domovini.

In vsi pričujemo! Vaše besede so postale naše besede in vemo, da je naš narod svobodnjakov rod, vemo da je mučencev in junakov plod, ki ne boji se ran; vemo, da iz tisočletnih korenin poganja naša rast, zato resnico ljubimo in mir, svobodo, vero čast!

Hvaležni smo Bogu, da smo vas poznali in bili deležni vseh vaših bogatih talentov. Vem, da nas gledate iz nebes z vašim prijaznim in nepozabnim nasmehom. Hvala gospod Marko, uživajte v nebeški domovini, saj ste si jo res zaslužili.

Hvala vam, gospa Pavla, da ste tako zvesto in razumevajoče spremljali moža v njegovem poslanstvu in delu za skupnost.

Hvala vam vsem Kremžarjevim otrokom, da ste vedno delili očeta z nami.

Tisočkrat hvala!

Alenka Prijatelj

POSLOVIL SE JE MARKO KREMŽAR

-Iz strani 2

Slovo Lenarta Riharja

Dragi domači, dragi prijatelji in občudovalci pokojnega Marka Kremžarja!

Ob slovesih smo vajeni lepih besed, če je le mogoče tudi presežnikov; ampak kakor se čudno sliši, nas to nocoj spravlja v veliko zadrego. Če nas najmanj od antike naprej omika zavezuje, da o pokojnih govorimo le dobre stvari, kaj naj potem povemo o osebnosti, ki je presežni-ke dejansko živela?

Seveda so na svetu skrbni očetje, uspešni poslovneži, zaresni kristjani, predani učitelji, sočutni poslušalci, dobri svetovalci, podkovani teoretiki, učinkoviti organizatorji, globoki misleci, spoštovanja vredni politiki.

So ljudje, ki imajo pregled čez zgodovino in so ljudje, ki razumejo sodobne družbene tokove.

So ljudje, ki pišejo spomine, drame in pesmi in so ljudje, ki pišejo strokovno literaturo.

Na svetu je veliko ljudi, ki jim je blizu filozofija, in precej ljudi, ki do potankosti poznajo družbeni nauk Cerkve.

Veliko je resnih ljudi in veliko tistih, s smislom za distanco in dovtip.

Veliko je svetovljanov in veliko tistih, ki nadvse ljubijo svoj dom in rod.

Na svetu so ljudje s pridihom naravne aristokratske države in ljudje prisrčne neposrednosti.

Veliko je neizprosnih realistov in veliko tistih, ki z zaupanjem zrejo v prihodnost.

A povejte, bi našli kje človeka, ki bi se v njem samem zgostilo vse naštetih duhovno bogastvo? Zdi se nemogoče. A zase vsekakor vem, da sem v življenju srečal enega in samo enega ...

Vidite, od take osebnosti se poslavljamo danes.

Ker vem, da je slovenski človek velik del svoje kakovosti črpal iz ponižne povezanosti z zemljo, sem pričakoval, da najdem tu neko mehkejšo polje, a komajda. Marko Kremžar je bil spomladi leta '28 resda rojen v Ljubljani, a tja sta se starša preselila šele po poroki, oba daleč z dežele in ne brez njene bogate dote, ki so je bili potem deležni vsi trije sinovi. Oče je bil kmečki sin in demokrat, človek iz ljudstva, ki je čutil dolžnost, da dela za ljudstvo. To so čutili tudi v družini. Ne oče ne mama nista vzgajala, kot bi bili družbeno »nekaj več«.

V tem se lepo vidi kontura, ki se je začela pred Markovim rojstvom in se nadaljuje za njim, a je daleč od samoumevnosti. To je odpornost pred erozijo vsakršne kakovosti, ki se tudi pri

resnični eliti tako rada zaje v naslednje rodo-ve. Oče France je bil namreč ugleden in aktiven član SLS, časnikar, urednik Slovenca, poslanec v beograjskem parlamentu, 3. maja '45 pa tudi predsednik nesojenega slovenskega parlamenta. Družina tako ni trpela pomanjkanja, a starša sta – bolj z zgledom kot z besedo – pri otrocih vzgajala socialni čut. Sicer pa sta bili v družini osrednji vzgojni silnici slovenstvo in katolištvo, seveda kot neločljivo povezani vrednoti.

V zavetju politično in kulturno dejavne družine je Marko preživljal mladost in začel obiskovati prvo državno realno gimnazijo. Tudi tu je gradil svoj družbeni idejni privez: priključil se je dijaški Katoliški akciji, kjer je veliko prejel na duhovnem pa tudi na organizacijskem področju. Delo v skupini ga je potegnilo iz ujetosti v osebne probleme in ga usmerilo v katoliško občestvo. Začel je razumevati smisel odpovedi, molitve, dela za druge in odgovornost je postala del njegovega življenja.

V dijaških in obenem prvih vojnih letih se je soočil s zločinskimi delovanjem in propagando komunistične partije. Tudi tukaj je odgovore na vprašanja in dvome na pravo mesto postavljaj skupaj z očetom.

Najstarejši brat Marjan je stopil na duhovniško in mučeniško pot, ubit je bil med vojno, sredi zavzetega dušnopastirskega dela med Slovenci v Srbiji. Brat France je želel postati umetnostni zgodovinar, pa mu je načrte preprečila revolucija. Padel je kot poveljnik domobranske postojanke v Grahovem skupaj s pesnikom Francetom Balantičem.

Marko se je po smrti obeh bratov pridružil domobrancem. Delal je v četi za zvezo, zaradi česar mu ni bilo treba nositi orožja. Konec vojne je prinesel umik na Koroško in kmalu za tem zvižčno izdajo Slovenske narodne vojske. Marko je bil tako zaprt v koncentracijskih taboriščih v Kranju in Šentvidu ter v centralnih zaporih v Ljubljani. Kot mladoleten je bil obsojen na zavod za politično prevzgojo, od koder je čez dobro leto pobegnil, se znova vrnil na Koroško in v Špitalu končal gimnazijo. Krajši čas je študiral na filozofski fakulteti v Gradcu, nato pa leta 1949 emigriral v Argentino, ker je bila to edina dežela na svetu, ki je sprejemala cele družine.

Pravo nasprotje tega suhega naštevanja je Kremžarjeva knjiga Leto brez sonca, za katero je prilika, da jo znova vzamemo v branje. Tej kronološko sledi knjiga Časi tesnobe in upanja. Opisuje, kako je v Argentini življenje začel

tako kot vsi drugi – brez vsakršnih sredstev. Ob delu v tovarni je opravil izpite za srednješolsko stopnjo in študiral na fakulteti za ekonomsko vede buenosaireške univerze, kjer je leta 1958 diplomiral in leta '73 doktoriral. Medtem je delal v raznih mednarodnih podjetjih, več let kot regionalni direktor za upravo in finance. Do upokojitve je bil ravnatelj enega od največjih slovenskih podjetij v Argentini. Ko je prišel do svojega poklica, se je poročil s Pavlo Hribovšek, s katero ima pet otrok in plejado vnukov.

Vsa desetletja življenja v Argentini se je Marko Kremžar z vsem ognjem razdal na kulturnem in družbenem področju. Leta 1961 je ustanovil Slovenski srednješolski tečaj, imenovan po Marku Bajuku, kjer je bil profesor in več let tudi ravnatelj. Na slovenskem oddelku Ukrajinske univerze je predaval zgodovino gospodarske misli.

Zgodaj je začel objavljati članke in razprave s področja sociologije, kulture in politike. Po osamosvojitvi in prav do zadnjega je bil s članki navzoč v slovenski publicistiki: lansko jesen je v Zavezi objavil članek o vetrinjski tragediji, zadnji, junijski Slovenski čas pa prinaša njegov uvodnik. V vrsti knjig, ki jih je napisal, izstopajo tiste, ki govorijo o družbeni preosnovi na podlagi katoliškega socialnega nauka in osebne spreobrnjenja.

Med leti 1985 in 1992 je bil izvoljen za načelnika SLS v zdomstvu. Tudi tu je bila njegova vloga edinstvena. Nepotvorjena slovenska dediščina, ideja o svobodni in demokratični Sloveniji, vse, kar je bilo pol stoletja hranjeno in negovano v tujini, se je pod njegovim vodstvom pridružilo demokrščanskim pomladnim pogankom v domovini. A očitno ne brez obveze na drugi strani. V času do danes je namreč postalo očitno, da Slovenija za vsak obvoz vrlin iz te dediščine, za vsako izogibanje premočrtnosti, za vsako nezvestobo resnici in pravici plačuje z dodatnimi leti, morda celo desetletji medlenja sredi nedokončane tranzicije.

Marko Kremžar je novorojeni Sloveniji pomagal na noge kot svetovalec demokratske vlade. Malokdo je kot on videl pasti, ki čakajo Slovenijo na prehodu. Seveda je treba skrbeti za tisoč in eno stvar, a brez drugačne natalitetne krivulje ne bo nič, niti z gospodarstvom niti s slovenstvom. Prav tako je vsa leta opozarjal, da narod, ki je razdeljen po najradikal-

nejši ločnici med smrtjo in življenjem, kot jo je vnesla revolucija, ne more v prihodnost. Prva zahteva in podlaga za skupno življenje je resnica.

Sloveniji je namenjal vsakodnevno skrb. Lahko rečemo, da je v njej živel, čeprav fizično ločen. Nazaj v domovino je usmerjal celo svoje najbližje, svojo kri tako rekoč, da se ne podvrže neobhodnim zakonom tujine in časa.

Obenem je spremljal, kako se gibljejo svetovni tokovi. Na spremenjena razmerja moči v svetu je opozarjal, ko smo o Kitajski vedeli komaj kaj več kot za njen zid. Vedno je imel uravnovešena in nikoli polovičarska stališča: seveda je socialistično gospodarstvo karikatura, a to ne pomeni, da je svetovni kapital brez velikih nevarnosti. Globalizirane lovke finančnega kapitala je zaznal v mnogih novodobnih pojavih, ki se raztezajo od ekoloških pobud do teorije spola, a so navsezadnje namenjene izkoreninjenju človeka, da se podvrže potrošništvu in ideološkim manipulacijam.

Na ozadju večnostnih perspektiv bi morale biti zemeljske razdalje zanemarljive, pa niso, vsaj dokler smo na tem svetu, ne. Nekaj neznanskega je v tem, da je moral človek, ki je imel tako rad domovino, svoje oči zatisniti tako daleč od nje. Toda Marko Kremžar ni bil moder za druge, sam pa igrača usode. Ko so bile na začetku naštetih neštete odlike, ki bogatijo njegovo osebnost, je bil izpuščen sledeč njegov spoj: človek neizprosno doslednega razuma in človek globoke, globoke vere. In takoj začitimo, da s to postavko enačba postane rešljiva.

Začitimo, kako se lahko smrt bratov in nešteti soborcev, lakota, nasilje, krivice, strahotna oznovska zasliševanja, izguba domovine, pomanjkanje in brezmejno klevetanje prekujejo v osebno zmago. In v življenjski opus, ki stoji, da ponudi pravo pot in dobro prihodnost ne le posamezniku, pač pa celemu narodu in naposled tudi človeštvu.

Dragi gospod Marko, ko pred nebeškega Očeta kot dobri in zvesti služabnik polagate svoje bogato pomnožene talente, priporočite, prosimo, njegovi milosti še vse nas rojake, da bomo pogumneje rasli iz tisočletnih korenin, da bomo zvesteje ljubili resnico in mir, svobodo, vero, čast.

Lenart Rihar

REPUBLIKA SLOVENIJA
PREDSEDNIK VLADE

Spoštovana gospa Hribovšek Kremžar,

v imenu Vlade Republike Slovenije in v osebni imenu vam želim izreči globoko sožalje ob izgubi soproga, gospoda dr. Marka Kremžarja.

Zapomnili si ga bomo kot velikega Slovenca, domoljuba, predanega slovenskemu narodu, slovenski skupnosti v Argentini in svoji družini. Kot politika, literata, ekonomista in organizatorja.

Slovenija mu je dolžna veliko zahvalo in spoštljiv spomin.

Janez Janša

Ljubljana, 14. junij 2021

Gospa Pavla Hribovšek Kremžar
Rio Colorado 1510
1686 Hurlingham
Buenos Aires
ARGENTINA

Sožalno pismo predsednika Janeza Janše

dr. HELENA JAKLIČIŠCH
MINISTRICA

Spoštovana družina gospoda Marka Kremžarja, še posebej ženo Pavla, spoštovano vodstvo Zedinjene Slovenije, dragi rojaki!

Ob smrti gospoda Marka Kremžarja vam, gospa Pavla, in vsej družini, pa tudi vsem, ki ste ga poznali, ob njem zoreli in se učili, izrekam v svojem imenu in v imenu Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu iskreno sožalje!

Sama sem izredno hvalečna, da sem gospoda Kremžarja spoznala tudi osebno. Ko smo prijatelji, zbrani okoli debatnega kroška, prek katerega nas je spremljal tudi gospod Kremžar, razmišljali o njegovih izjemnih premislekih, ki jih je, med drugim, strnil v knjigah Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka in Prevrat in spreobrnjenje, sem odkrivala njegove izjemne misli, daljnosežni pogled v prihodnosti ter globoko razumevanje slovenske pa tudi evropske in svetovne stvarnosti. Ob njegovih besedah, še bolj pa zgledeh, sem tudi sama zorela in rasla. Njegova častika ob mojem imenovanju na mesto ministrice za Slovence po svetu z željo, da naj mi dobri Bog nakloni moči in modrosti v dobro vseh nas in našemu preizkušnanemu narodu ostaja z menoj vsak dan, tudi kot velika podpora in spodbuda.

Gospod Kremžar nam je lahko vsem zgled neomajne zvestobe in ljubezni do našega naroda, katoliški veri, v kateri je črpal moč za vse preizkušnje, ki jih je preden prinašalo življenje, pa tudi spomnu na fante in moše, ki tistega mračnega maja in junija ob koncu vojne darovali nedolžna življenja na oltar domovine. Verjamem, da je njihova žrtev rodila obilen sad – samostojno in neodvisno državo Slovenijo. Gospod Kremžar nam ostaja tudi zgled neomajnega optimizma v hujši in težji jutri, za kar smo mu zagotovo izjemno hvaležni.

Še enkrat iskreno sožalje ob izgubi ljubega moža, očeta, dedka in velikega Slovenca.

Moja počiva s mimi!

Helena Jaklič

Sožalno pismo ministrice dr. Helene Jaklič

V petek, 11. junija, je zaključil svojo bogato življenjsko pot velik Slovenec in eden trdnih stebrov naše slovenske skupnosti,

dr. MARKO KREMŽAR

Slovenci v Argentini ga poslavljamo s hvaležnostjo za vse delo, ki ga je storil za dobro naše skupnosti in njemu tako drage domovine Slovenije. Družini izrekamo naše iskreno sožalje.

Naj počiva v miru!

Zedinjena Slovenija
Buenos Aires / Argentina
junij 2021

IN MEMORIAM | Prof. Silvo F. Lipovšek, dr. med., specialist otroške kirurgije (1948-2021)

Odšel je Velikan.

So ljudje, ki se zdijo večji od življenja. Ki živijo polno, intenzivno, ki hodijo po svetu z velikimi koraki in pustijo pečat v vsem, kar delajo. To so tisti ljudje, ki premikajo gore. Silvo je bil eden izmed njih.

Nazadnje sva se videla sredi maja. Bil je v obleki in kravati, ker Silvo je vedno v obleki in kravati. Le da mu je bil tokrat suknič nenavadno prevelik. Pogovarjala sva se o razvoju njegovega oddelka za otroško kirurgijo v UKC Maribor - govoriti s Silvom pomeni govoriti o otroški kirurgiji.

Ta veja medicine je bila v našem prostoru dolgo zapostavljena - žrtev modela, ki je v tujini bolj kot ne opuščena. A na stran ji je stopil Silvo, ki je v Slovenijo prišel z vsemi svojimi iz-

kušnjami, znanjem in energijo ter z namenom, da postavi in razvije samostojno specializacijo.

Kot vsakomur, ki prinaša spremembe, mu pot ni bila lahka. Trčil je v dva trda zidova: nenehno je izzival togost sistema, skrito za besedo »doktrina«, ki se je oklepala zastarelih in nedelujočih metod samo zato, ker se tako dela že 40 let. Misel, da otrok ni le miniatura odraslega človeka je bila revolucionarna. Da zato potrebuje posebej pripravljene strokovnjake, ki bodo izurjeni tako v tehničnem kot v človeškem vidiku obravnave otroka. Drugi zid pa je bil pečat, ki ga sicer ponosno nosimo tisti, ki prihajamo iz Argentine.

Silvo je bil v tujini hvaljen, doma pa pogosto nerazumljen in tudi krivično obravnavan. Boleči so bili udarci s strani kolegov, a jih je z dostojanstvom prenašal. Mnogi so mu dolžni opravičila. Ampak takšna je usoda tistih, ki premikajo gore. Njihovo veličino spoznajo tedaj, ko je prepozno. Nihče ni prerok na svoji zemlji.

Silvo se teh zidov ni ustrašil in jih tudi ni zaobšel, ampak je v njegovi ragbijerski maniri šel naravnost proti njim - in jih podrl: Slovenija je po njegovi zaslugi dobila specializacijo iz otroške kirurgije. Gostil je zelo uspešen med-

narodni kongres otroške kirurgije, Maribor je izučil prve otroške kirurge. Otroška kirurgija je njegov otrok in zato lahko rečemo, da je Silvo Lipovšek oče otroške kirurgije. Svojemu delu je bil popolnoma predan, kolegom pa brez izjeme pripravljen pomagati. Vedno je s strastjo govoril o svojih specializantih in o vseh načrtih za njihov osebnostni in karierni razvoj, tako doma kot v tujini. Vizionarsko je daleč vnaprej načrtoval prenos vodenja in predstojništva po zahodnem modelu, kjer imajo največjo vlogo najbolj energični mladi zdravniki, medtem ko starejši, bolj izkušeni zdravniki ostajajo mentorji mlajšim kolegom. Takega mentorja si lahko samo želiš.

Tako kot je bil gospod v medicini, je bil gospod v zasebnem življenju. V vsem, kar je delal, je prinašal občutek domačnosti z uglajenim pridihom, naj si bo ob kavi iz njegovega avtomata v pisarni ali na gala dogodkih. Kot gostitelja ga lahko nazivamo le s superlativi. Vedno je presenečal s skrbno pripravljenim omizjem, pršut je rezal s kirurško natančnostjo. Njegova značilna pijača je bil Pisco sour, ki ga bom sedaj moral delati sam, njemu v spomin.

Bil je energičen sogovornik, mojster prevajanja argentinskih izrekov v slovenščino, kot npr.

»bolj nevaren kot opica s puško« ali »bolj izgubljen kot cucek na kegljišču«. Ni minil rojstni dan, da ne bi Silvo klical in ti v telefon zapel vse najboljše. Čeprav nisva v krvnem sorodu, je skozi leta počasi postal »stric« Silvo.

Tisto majsko popoldne sem ga videl shujšane, z nogo je šepal. Rekel je, da je od tenisa. Tipični Silvo, ni bilo v njegovi navadi, da bi sprejel poraz. Za svojo trdoživost je pravil, da kopriva ne pozebe. Zdi se nepošteno, da je tako hitro odšel. Če ga je smrt hotela odnesti, ga je morala zadeti nenadoma, zahrbtno in silovito. Morala ga je ujeti nepripravljenega, kajti če bi vanj prišla naravnost, bi jo zrušil kot še enega od njegovih zidov.

Silvo nas uči, da je življenje treba živeti pogumno. Brez predaje. Uči nas, da noben cilj ni prevelik, če se ga lotiš srčno in odločno. Njegova neustavljiva energija in dostojanstvena drža ostajata vzor generacijam, ki bomo naprej podirale zidove.

Živel je veliko, polno življenje in zato smo hvaležni, da smo bili del njega.

Hvala ti in počivaj v miru, stric Silvo!

Federico V. Potočnik

NOV PREVOD IZ SLOVENŠČINE V ARGENTINI

Dr. Renato Salecl smo spoznali pred nekaj leti tu, ko je prišla na predstavitev svoje prve v kastiljščino prevedene knjige Angustia. Iz originala v angleščini jo je prevedla Mária Averbach. Velik uspeh je imela, dobro prodajo, kar je tudi verjetno bilo spodbuda za založnika Ediciones Godot, da izda še kakšno njeno delo. Sedaj je izšlo El placer de la transgresión, v originalu Tek na mestu, ki ga je prevedla Florencia Ferré.

→Pa vprašajmo kar avtorico, o čem govori ta knjiga.

Živimo v neoliberalnem svetu, kjer je posameznik kar naprej nagovarjan kot nekdo, ki si lahko sam izbere svojo srečo in uspeh. V knjigi pokažem, kako ta neoliberalna ideologija sproža nezadovoljstvo, kako spreminja odnose med ljudmi in kako vpliva na porast raznih oblik nasilja in samopoškodovanja. Gre za zbirko mojih tekstov iz zadnjih let.

→Torej so to članki, ki so bili prvotno objavljivi v časopisnih prilogah?

Kolumne, ki jih pišem za Sobotno prilogo časopisa Delo, sem predelala in vključila v to knjigo.

→Založba Godot je usmerjena v psihologijo, filozofijo itd., to je že druga tvoja publikacija pri njih, tudi kar nekaj Žižkovih knjig je izdala (če omenim samo Slovence). Kako je prišlo do sodelovanja?

Založba Godot je zelo ambiciozna mlada založba, ki je poznana tudi po tem, da organizira letni festival Feria de Editores. Založba me je kontaktirala že pred leti in se pozanimala za prevod mojih del. V veliko veselje mi je bilo, da so me pred tremi leti povabili na omenjeni festival, kjer je zanimivo to, da knjige založb, ki tam nastopajo, prodajajo uredniki teh založb. Ideja je, da slednji zlahka kupcem razložijo, zakaj je določena knji-

ga zanje zanimiva. Z založbo Godot smo se pogovarjali, da morda naslednje leto zopet pridem na festival. Upam, da se bo to zgodilo, kajti imam zelo lep spomin na bivanje v Buenos Airesu in v veselje mi je bilo spoznati tamkajšnjo slovensko skupnost.

→V katalogu založbe je omenjena tudi La tiranía de la elección. Pri založniku sem izvedel, da bo na voljo proti koncu tega leta. O čem pa v tej razpravljaš? Je original v slovenščini ali angleščini?

Ta knjiga je bila izvirno napisana v angleščini in njen naslov je The Tyranny of Choice. V Sloveniji je knjiga prevedena z naslovom Izбира. Knjiga je bila prevedena v 15 jezikov in veseli me, da sedaj izide tudi v španščini. Knjiga je bila predstavljena tudi na dogodku TED Global. Govori pa o zagatah neoliberalistične ideologije, občutkih krivde in nezadovoljstva, ki jih ta ideologija, ki zelo temelji na ideji racionalne izbire, sproža. Knjiga tudi pokaže, da so naše izbire zelo vezane na nezavedno ter na to, kar je družbeno dojeto kot dobra izbira. Čeprav imamo občutek, da smo pri mnogih izbirah svobodni, smo dejansko zelo pod vplivom tega, kaj drugi izbirajo. Psihoanaliza nas pa podučuje, da so naše želje zelo povezane s tem, da smo s svojimi izbirami mnogokrat nezadovoljni. Na tem nezadovoljstvu pa seveda temelji današnje potrošništvo.

→Najlepša hvala, da si si vzela čas in prijazno odgovorila na vprašanja. Seveda ti še naprej želimo veliko uspeha!

Vprašanja pa smo zastavili tudi prevajalki Florencia Ferré.

María Florencia Ferré

→Florencia, veliko prevajaš iz slovenščine. Tukaj smo spoznali tvoje prevode Jančarja,

Dr. Renato Salecl

Šarotarja, Levstika, sedaj Renate Salecl. Katere druge avtorje si še prevedla in kje so izdana dela?

Več mojih prevodov je objavljenih pri založbi Arlequin, v Mehiki, in sicer dela Suzanne Tratnik, Janija Virka, Mojce Kumerdej, Dušana Šarotarja. Prevedla sem tudi poezijo Daneta Zajca, Alojza lhana, Lili Novy. Letos je izšla zbirka Pričevanje Aleša Štegra pri založbi Ciudad Gótica.

→Prva knjiga dr. Renate Salecl, izdana tukaj, je bila prevedena iz angleškega originala, a ta je bila napisana v slovenščini. Kako ti je bilo prevajati teme, ki so tako oddaljene od romanov in poezije?

Bil je čudovit izziv. Kolumne so klasično esejistično strukturirane in tudi zato izjemno jasne.

→Po vsej verjetnosti imaš v načrtu že nove prevode, nekatere morda že naročene ali v teku. Seveda ne bomo razodeli, na čem delaš, a bi nam kljub temu povedala, katere avtorje imaš v rokah ali pa bi jih rada prevedla?

Ponavadi, ko me avtorica ali avtor zanima, si želim prevajati naprej, tako da poskušam plasirati ne samo novih, ampak tudi iste avtorje, katerih dela sem že prevedla. Zdaj pa moram priznati, da si zelo želim najti založbo za posebno knjigo za otroke. Upam, da mi bo to tudi uspelo.

→Hvala lepa za tvoj čas! Veliko uspešnih prevodov še naprej!

Rok Fink

Lektoriranje: Tjaša Lorbec

PISMO BRALCA

O pregovorih

Tale komentar se nanaša na Janovo rubriko o izrekih in na Francijev izziv objavljen v Svobodni Sloveniji št.3 le nekaj raztresenih misli bo.

Pregovori sporočajo kako človeško dognanje kot usedlino doživetij in izkušenj skozi čas. Ko pravimo, da je kaka trditev pregovorna, to pomeni, da ima težo, veljavo. Med izreki, ki jih navaja Franci v Svobodni Sloveniji, ne bi rekel, da so vsi pregovorni (na pr. tisti »al cuete...« in še kaka šablonska fraza).

Veliko pregovorov je poučnih, kot recimo: klin se s klinom zbija; ali tale: el ojo del amo engorda al ganado; drugi so malo pikri, recimo: el buey solo bien se lame; ali – da je Bog najprej sebi brado ustvaril. – in toliko drugih. Sorodna sporočila bi imela morda naslednji: Sila kola lomi – in šp. La necesidad tiene cara de hereje; se vam ne zdi? In nedvomno tale: ribariti v kalni vodi . in . a río revuelto ganancia de pescadores. Enako bi mogla biti v daljnem sorodstvu: tiha voda globoko dere . in . perro que ladra no muerde. Rek ki danes ne drži več, je: da čez sedem let vse prav pride; vsaj za mestne ljudi ne! O tempora...! Tudi bi mestni človek verjetno ne vedel tisto o konju in o zobeh, namreč, če konja kupuješ mu dobro pogledaj zobe; le če je »šenkan« to ni važno.

Prvi španski pregovor sem spoznal na tečaju kastiljščine med vožnjo na ladji. G. Šušteršič nas je učil – in zapomnil sem si rek: en el país de los ciegos, el tuerto es rey. Pravijo, da je slovenščina močna v glagolih, zato mi je všeč tale prevod: v deželi slepcev kraljuje enooki. Potem sem pa slučajno naletel še na latinsko verzijo. Kako? V reviji Criterio sem bral članek Pastor luscus, pa sem moral poiskati besedo luscus – in mi je gugl navrgel še izrek: IN REGIONE CAECORUM REX EST LUSCUS. O čem je torej govora? Na kratko, avtor José Burucúa toži, da je papež Frančišek slep na desno oko: pastor luscus. Da ne vidi katoličanov srednjega sloja. In navaja Fratelli tutti. Ampak najneverjetnejša asociacija se mi je dogodila, ko sem se peljal s kolektivom mimo nekdanje glavne poštne palače v Buenos Airesu, ki je zdaj CCK. Spomnil sem se tistega prvega izreka v španščini izpred 75 let: en el país de los ciegos »el tuerto« es rey. V političnem ključu namreč!!

Vinko Rode

1991 | SPZ GALLUS V SLOVENIJI | *Ob 30-letnici prvega skupinskega obiska v Sloveniji*

Nekaj utrinkov s potovanja

Ob dnevu slovenske državnosti, tega našega največjega praznika, mi misli pohitijo nazaj v maj leta 1991, ko smo z SPZ Gallusom imeli to čast in privilegij, da smo kot prvi pevski zbor iz tujine lahko prepevali po Sloveniji. V nas so se prepletala mnoga čustva – ponos, hvaležnost, veselje, ganjenost, ker smo bili prvi, ki smo lahko dokazali, da slovenska pesem pri nas v Argentini ni izumrla...

Prepevali smo od mesta do mesta, od vasi do vasi in doživljali nepozabne, res ganljive trenutke. Višek teh nastopov pa je bil zadnji, glavni koncert v največji - »Gallusovi« - dvorani Cankarjevega doma, 3. junija 1991. Tisoč sedemsto ljudi v do zadnjega kotička polni dvorani in na hodnikih, prisotnost vseh tistih, ki so zasnovali osamosvojitve in veliko število naših sorodnikov, je vzbujalo posebno ozračje. Najbolj so vžgale domovinske pesmi, posebno dr. Kremžarjeva budnica »Slovenija, zapojmo ti«. Dolgotrajen aplavz, solze ganjenosti, veselja in upanja. Ta pesem nas je spremljala na vseh koncertih in marsikje so nas prosili, naj bi še enkrat zapeli »tisto vašo, ta lepko«.

»Doni pesem, brate družji, domovini vsak

naj služi, kdor po tebi hrepeni, oj, slovenska pesem ti«.

Prav tako naša pesem vzbuja slovensko pripadnost tudi tukaj v Argentini. Pesem je naš skupni jezik, ki presega vse meje in daljave ter v naših srcih ohranja ljubezen do obeh domovin.

Naš prvi nastop je bil v dvorani kranjske gimnazije, kjer se je zbrala množica sorodnikov, znancev in prijateljev naših pevcev. Že pred nastopom so nas oblegali novinarji tako, da se nismo mogli dovolj zbrati. Kljub temu smo še kar zadovoljivo izvedli program in smo bili deležni bučnih aplavzov. Zunaj nas je pričakovalo občinstvo in doživeli smo pristrčna srečanja s sorodniki, znanci, prijatelji, bivšimi sošolci...

A se me spomniš, v šoli sva bila v istem razredu!

Me še poznaš? Koliko časa se nismo videli! Kako lepo ste peli!

Kako lepo še vedno govorite po slovensko.

Taki pogovori so se porajali med objemi in solzami.

Kaj naš še čaka po tako lepem začetku?

Poleg koncerta v Cankarjevem domu sem bila najbolj ganjena v Murski Soboti. Kot na vsakem koncertu, je bila dvorana polna do zadnjega kotička. Imeli smo v načrtu, da bomo v vsaki pokrajini zapeli dve njihovi narodni pesmi in sta seveda bili na sporedu tudi »Teče mi, teče vodica« in »Vsi so venci vejli«, obe zelo žalostni. Po odmoru, ko smo bili že na odru in dvorana v temi, je po sredini pritekel starejši gospod prav do odra in mi podal majhen, ljubek šopek cvetic. Verjetno je šel domov in ga tam naredil, saj so bile ob tej uri cvetličarne gotovo že zaprte. Tako mi je bilo lepo pri srcu, da sem kar jokala.

Naslednji dan je bila binkoštna nedelja in smo bili pri maši v cerkvi, kjer so dobro uro prej imeli prvo sv. obhajilo Romi, ki jih je v Prekmurju kar veliko. Samo malo sem odprla cerkvena vrata in že me je omamila čudovit vonj: na oltarju je bila ogromna ikebana iz samih šmarnic in narcis, s katerimi so bili okrašeni tudi stranski oltarji.

Od tam smo se odpravili na pot proti Ljubljani. Ogleдали smo si majhno cerkvico v Martjancih in tam našli 17 različnih cvet-

ličnih aranžmajev vseh velikosti, na oltarju, na prižnici, pod prižnico, na vsaki polički, pod vsakim kipcem...

Nadaljevali smo pot in imeli kosilo v eni od vasi, mimo katerih smo se peljali. Kosilo je bilo seveda odlično, še bolj pa znana prekmurska gibanica. Poleg nas je bila v istem prostoru tudi dolga miza, saj so praznovali sv. birmo. Kmalu se je med nami vnel razgovor, izmenjava mnenj, razna vprašanja. Medtem je majhen, kaki dve leti star fantiček, zagledal prav tako majhno Oblakovo Marjanko in vnela se je ljubezen na prvi pogled. Ves čas sta se igrala, malček pa je neotolažljivo jokal, ko je morala Marjanka na avtobus. Med dolgo potjo smo spoznali še veliko cerkva, tudi tisto, ki ima Kregarjeve freske za oltarno mizo in zadnje, srednje, ni mogel dokončati. Vse te cerkve so bile tisti dan posebno okrašene. Mislim, da je bila ta nedelja res nepozabna.

Pa še tole: ko sem potem doma obujala spomine in štela cerkve, ki smo jih obiskali, sem dognala, da jih je bilo najmanj 35.

Anka Savelli Gaser - dirigentka

TAKO SE TURNEJE SPOMINJAJO PEVCI...

Izpolnjena želja

Ko smo 1. novembra 1990 peli pri sv. maši v cerkvi Marije Pomagaj, je bil prisoten ljubljanski župan inž. Jože Strgar.

Potihem sem si želela, da bi nas povabil v Slovenijo. Začuda se mi je želja izpolnila.

V Slovenijo smo prišli 9. maja 1991. Že ko smo leteli čez slovensko zemljo, smo začeli jokati. Nekateri so poljubili slovenska tla. Ganotje se je nadaljevalo pri sv. maši v ljubljanski stolnici in na srejemu na Magistratu, kjer nas je pričakovala množica rojakov. Višek tega večera je bil, ko smo ob veliki slovenski zastavi zapeli »Slovenija, zapojmo ti ...«, nato pa nas je prof. Peterle pozdravil s svojim moškim kvartetom in zapel nekaj pesmi.

Sorodniki so me pristrčno sprejeli, ko smo si prvičkrat v življenju gledali iz oči v oči. Moja doživetja so preseglala pričakovanja.

Najbolj mi je ostal v spominu koncert v Celju, na katerem sem bila tako ganjena, da me je kar stisnilo v grlu. Tam je živel moj oče in ves čas so se mi v glavi porajale misli, kako bi bilo lepo, če bi bila tudi jaz rojena tam.

Seveda pa je bil koncert v Cankarjevem domu nekaj edinstvenega. Ko sem videla množico v dvorani, sem bila res ganjena. Prisotnih je bilo veliko sorodnikov pevcev, a tudi razni državniki, duhovniki, in navdušeni ljudje, ki so že komaj čakali, da bi se Slovenija osamosvojila. Argentinski veleposlanik v Jugoslaviji se je odzval vabilu in s svojo ženo prišel na koncert. Zapeli smo mu pesem »Pueblito, mi pueblo«, za kar je bil zelo hvaležen. Še dolgo časa je ostal v stiku z dr. Savellijem in ko se je vrnil v Argentino, je z veseljem prišel na večerjo, ki smo mu jo pripravili Gallusovci.

Spominjam se tudi srečanja s celovškim Gallusom, ki je vsakemu od nas podaril spominsko značko. Bila sem vesela, ko sem lahko spoznala nekatera dela arh. Plečnika, ki me je osvojil.

Res, hvala Bogu in organizatorjem, da so nam omogočili to turnejo v tako prelomnem času.

Polona Pintar Lazar

Hvaležni za prelepa doživetja

Zaključni koncert v Cankarjevem domu je bil krona naše enomesečne turneje po Sloveniji. Zdelo se nam je, da sanjamo, ko je 1. novembra 1990 ljubljanski župan inž. Jože Strgar v Slovenski hiši povabil naš zbor v Slovenijo v mesecu maju 1991.

Začele so se priprave: vabili smo pevce, da bi zbor imel kvalitetno zasedbo, drugi so skrbeli za potek in pripravo potovanja, dr. Julij Savelli in Anka Savelli Gaser sta se zavzela za izbor pesmi. Vsi pevci smo po svojih močeh kaj organizirali, predvsem pa imeli v najhujši vročini tritedenske vaje.

Mnogi pevci so bili prvič v domovini svojih prednikov ali pa so se prvič vrnili v svojo domovino po letu 1945.

Za naju je bilo potovanje še prav posebno, ker sva imela s seboj takrat 14 mesečno hčerko Marjanko, ki je v Sloveniji shodila.

Posebno nama je ostalo v spominu, ko smo prvi večer po zahvalni maši v stolnici, ki jo je daroval škof Alojzij Šuštar, šli na sprejem v Magistrat in smo tam prvič zapeli našo himno Slovenija v svetu. Med nami je bil tudi njen avtor, dr. Marko Kremžar. Kako smo bili vsi do solz ganjeni in hvaležni Bogu in vsem, ki so omogočili, da smo bili na slovenskih tleh!

Načrtovali so, da bi bil zaključni nastop v Slovenski Filharmoniji, a so rekli, da bo prostor premajhen, saj je bilo »le« 600 sedežev.

Niso se zmotili. V Cankarjevem domu je bilo več kot 1500 poslušalcev, vsaj 300 ljudi je

ostalo brez prostora in so koncert spremljali preko ekranov na hodnikih, nekaj jih je pa moralo oditi.

Vse je bilo polno in naj poveva da, ko sva stopila na oder in videla vso to množico ljudi, mnoge med njimi zelo ganjene, predstavnike raznih društev in organizacij, sva občutila hvaležnost, da lahko to doživljava. Bilo je enkratno!

Prejeli smo veliko šopkov in daril. Ne bova pa pozabila, kako je gospa Anka izbrala najlepši šopek in ga podarila svojemu dragemu očiju. Misliva, da smo takrat vsi pevci spremljali to gesto s solznimi očmi in v tem šopku je bila tudi naša hvaležnost dragemu dolgotnemu dirigentu.

Pa še en spomin nama je ostal globoko zapisan v srce: Ko smo stopili z odra smo vsi skupaj zmolili v zahvalo za vse kar smo lepega doživeli ta večer.

Helena Loboda in Jože Oblak

Odmevi spomina

*Kadar molitve bo zvrhana mera
konec begunstva bo, žalostnih dni:
hvalnice v srcih zapela bo vera,
s petjem na ustih domov bomo šli!*

Sanje očetov in naše so se izpolnile. Gallus je odšel na pevsko turnejo po Sloveniji. Bila sem ganjena, ko sem stopila na slovensko zemljo. Domovini smo poklonili najlepše, kar smo imeli: našo pesem, ki smo jo gojili vsa dolga leta begunstva. Spremljala nas je v veseljih in žalostnih trenutkih, v hrepenenju po naši zemlji.

*Zakaj nazaj?
Nazaj v planinski raj.*

S pesmijo smo prekržarili Slovenijo od Kopra do Rogoške Slatine.

Zapeli smo naši kraljici Mariji Pomagaj na Brezjah. Solznih oči smo zrli v milostni obraz nebeške Matere. Zvonili smo na zvonček želja na blejskem otoku in prosili za Slovenijo.

Na Teharjah smo se spomnili pobitih domobrancev in v cerkvi svete Ane, pri maši, molili za pokoj njihovih duš in spreobrnjenje rabljev.

Bili smo v Podgorici na Primorskem in pomislili, da se za ceno preganjanja in življenja ohranili slovenski jezik in pesem.

Gor' čez izaro ...

Obiskali smo tudi naše koroške brate in si v Celovcu ogledali knežji kamen, simbol naše samobitnosti. Bili smo pred razglasitvijo neodvisnosti naše države Slovenije, ki se je takrat že čutila v zraku.

V Novem mestu smo zapeli tudi v Domu starejših občanov. Posebno doživetje za naju s sestro Martino je bilo, da sva tam srečali našo nekdanjo učiteljico, ki nas je vse štiri otroke v prvem razredu naučila brati in pisati. Tudi ona je bila srečna, ko je videla, da njena setev ni bila zaman. Ostali smo zavedni Slovenci.

Višek potovanja je bil gotovo koncert v Cankarjevem domu, kjer so nas navdušeni rojaki obsuli z rdečimi nageljni. Domovina je sprejela svoje zveste sinove in hčere.

Metka Mizerit

Tam smo bili...

Slovenija, od kod lepote tvoje...

Majski dež nas je pozdravil ob prihodu, a smo ga prešerno sprejeli kot blagoslovljeno roso, da bo pokrajina še bolj zelena in cvetoča.

In so se zvrstila potovanja in koncerti po mestih naše domovine. Odkritja lepih krajev in ljudi so sledila še lepšim, kako bi to ne razvajalo naših oči in doživetij. Trojane: Načrtovani kratek postanek na prelazu med Gorenjsko in Štajersko se je raztegnil, saj smo morali obvezno pokusiti najboljše krofe na svetu. Lep pomladen dan je kar vabil k občudovanju cvetočih hribov in dolinic, kamorkoli si se ozrl, saj nisi vedel kam bi usmeril pogled. Vsi smo prevzeti, še večni šaljivec Tone: *Le kaj so naši stari mislili, da so zapustili tako lepe kraje*. Ja, dragi moj, če naši starši leta 45 ne bi bežali, prav lahko mene in tebe ne bi bilo več med živimi...

Mi smo vojaki korenjaki...

V Mengšu so nas že težko čakali, saj so se zelo potrudili, da so dosegli naš nastop. Pozdravi nas godba, domači zbor in seveda gospod župan. Polna dvorana navdušeno pozdravlja naše izvajanje. Po aplavzu pa začutimo nekak preplah. Izmed občinstva vstane domači veljak in z razburljivim glasom pove, da prav zdaj jugoslovanska vojska napada in oblega slovenske vojake v Mariboru. Naša vojska se hrabro brani, a priporočimo jo božjemu varstvu in Mariji ter intonira himno slovenske vernosti Marija skoz' življenje, za njim povzamemo mi na odru in vsa dvorana. Vsi ostanemo pod močnim vtisom.

Mnogi domačini imajo svoje fante pri vojaki, mi se pa zavemo, da smo prišli v domovino v prelomnem času, ko se rojeva slovenska država in njena vojska. Dan zatem se zbiramo pred sedežem Radiotelevizije za snemanje plošče. Pri vhodih v državne urade vidimo, da se zbirajo oboroženi vojaki. Kaj to pomeni... kdo so, ugibamo. Dekleta še posebej opazijo, da so fantje postavni in svetlolasi. Ko prideta dva mimo nas, vidimo, da imajo na kapah slovensko zastavico. Ko jih oговорimo povedo, da so slovenska vojska in da varujejo državne urade. Pa taki korenjaki, se čudimo, a se nam smeji: *Moramo biti korenjaki, da bomo strah sovražnikom domovine.*

Šumi, šumi gozd zeleni...

Zborova pot se počasi izteka. Kako ne, ko pa križarimo Slovenijo po dolgem in počez. Zaključni koncert bo v prestolnici, v največji dvorani Cankarjevega doma. Spet nas spremlja *nebeška rosa*, a to ni zapreka za množice, ki hitijo od vsepovsod, zaupajoč da dobijo še kakšno vstopnico ob tolikem navalu.

Slavnost prehaja iz viška v višek in mi se počutimo prepolni glasbe in simpatije do navdušenega občinstva. In zažubori iz petdesetih grl in nudi pevsko lepoto množici v dvorani, ki čutimo, da diha z nami. Zdi se mi, da se je še posebej dotaknila src priredba narodne Oj, le šumi gozd zeleni. Dekliški glasovi oplemeniteni z Lukovim solom. Nam in v dvorani so se iskriale oči od ganotja... Pa nepozabna Pueblito mi pueblo. Ne samo argentinskega veleposlanika navzočega v dvorani, tudi nas je stisnilo pri srcu...

Vse naše registre pa je gospa Anka odprla pri veličastni Tomčevi Slovenija v svetu. *In ni ti meja, domovina* je valovilo v dvorani in odmevalo v *slovensko pomlad*...

Jernej Tomazin

Srce je govorilo

Minilo je 30 let odkar sem prvič potovala v deželo svojih staršev. Na povabilo ge. Anke Savelli Gaser sem vstopila v pevski zbor Gallus. Velik ponos za kateregakoli Slovenca v Argentini. Z velikim navdušenjem in radovednostjo sem se naučila obširni program pesmi, hodila na vaje in se družila z novimi pevci. Vaje so intenzivno potekale v Slomškovem domu. Navdušenje se je večalo vsakič bolj, saj smo bili tik pred tako zelenim obiskom. To je bilo prvo množično potovanje slovensko-argentinskih izseljencev v matično domovino po drugi svetovni vojni. Pravi zgodovinski dogodek!

7. maja 1991 smo se na letališču Ezeiza poslovili od domačih s pesmijo Slovenija v svetu. Tako je vsak s polnim košem želja vstopil na letalo. Potovanje je bilo dolgo, a nič dolgočasno. Vsak ga je doživljal na svoj način. Nekateri so klepetali, drugi peli, nekateri brali in tudi spali. Spominjam se jutranje masaže. Delali smo vlakce in si eden drugega masirali. To je bilo super. Ni manjkalo smeha in zabave.

Prva parada je bil Pariz. Oh, ja! Pariz! Čudovito in pravljico mesto! Vstopili smo v avtobus in si ogledali mesto v petih urah. Koliko sijajnih slik: Notre Dame, reka Sena, gledališča, muzeji, Louvre, vodnjaki, spomeniki, pisani vrtovi, Slavolok zmage in, končno še češnjica na torti: Eifflov stolp in okusni baget ob vznožju. Kako se nam je prileglo! In še dalje, cerkev Presvetega Srca Jezusovega in pričakovani obisk Slovencev v Franciji v slovenskem domu. Po okusni večerji smo se ustavili ob klepetu in ob veselem petju. Res prijeten večer!

Naslednji dan, 9. maja, pa tako pričakovani polet v Slovenijo. Prispeli smo v Zagreb. Bilo je oblačno. Spominjam se, da je bil avtobus nabito poln. Komaj sem sedla vanj mi je srce začelo močno biti. Nisem mogla verjeti, da sem tako blizu Slovenije. Pot je bila polna pričakovanj. Ko smo prišli na mejo so nam po zvočniku sporočili, da smo že v Sloveniji. Oči so se mi na veliko odprle. Končno sem dočkala dan. V Sloveniji sem! V mislih so se mi pojavljali spomini po pripovedih staršev. Res lepa je Slovenija!

Prvi pogled na grad Otočec ob reki Krki. Kočija s konji, park, labodi. Kako očarljivo! Obiskali smo ljubljansko stolnico, se zahvalili za srečno pot in se priporočili Mariji Pomagaj za uspešno turnejo po Sloveniji. Pozdrav pred Magistratom. Po dolgem dnevu so nas prišli iskat sorodniki. Porazdelili smo se po družinah. Kako sem si želela spoznati sorodnike: strice, tete, bratrance in sestrične. Toliko so starši govorili o njih... Snidenja se ne da popisati. Koliko občutkov, pripovedovanj, spominov, večerov klepeta...

Stanovala sem v Polhovem Gradcu pri mami-

nih sorodnikov. Od tam sem hodila na vaje, na koncerte in razne izlete.

S skupino sem obiskala razne kraje: Glasbena šola v Ljubljani, Brezje, gimnazija v Kranju, Trojane, antični park Šempeter v Savinjski dolini, cerkev v Šempetru, Celje, Postojnska jama, Hrastovlje, Koper, Portorož, Maribor, Murska Sobota, Ptujška gora, Rogaška Slatina, Teharje, Mengeš, Koroška, Bled, Vipavska dolina na Primorskem, Stara Gorica, Ljubljana in še druge...

Turnejo po Sloveniji je vsak doživljal na svojstven način. Kar je bilo skupinskega, to se pravi izleti, koncerti, obiski, so potekali po programu. Skupina je bila raznolika v starosti in v izkušnjah. In zato tudi bogata.

Obiskali smo različne konce Slovenije. Vsak kraj je imel svoje posebnosti, drugačnost. S skupino mladih sem se prav dobro razumela. Vesel duh in nasmejanost sta vse popravila, če se je kje kaj zataknilo. Večerov petja, klepeta, smeha, snidenja v kaki sobi in kakšen šluk, je bilo na pretek.

Vsak nastop je bil poseben, doživet, edinstven, enkratni! Najpomembnejši zame je bil nastop v Cankarjevem domu, kjer smo peli v polno nabito Gallusovi dvorani. Pesem se je prelivala kot še nikoli. Srce je govorilo in podalo občinstvu svoj notranji sijaj. Proti koncu je navdušenje naraslo in prekipelo. Nihče ni želel, da bi bogastvo tega večera končalo. Polni veselja smo se srečali s poslušalci in si izmenjali besede. Nepozabna noč! Doživetja med sorodniki in znanci je postalo nepozabno. Slovenija je čudovita! Koliko dolinic, hribov in gora. Koliko jezer in potokov. Koliko lepih pokrajin. Ker imam številno sorodstvo ni bilo dneva, ko ne bi z njimi hodila v naravo in doživljala njene lepote. In tu sem tudi praznovala polnoletnost; praznovanje se je še povečalo ob obisku ge. Anke in g. Julija Savellija. Nepozaben dan!

Slovenija ni le narava, temveč ljudje, ki v njej živijo! Spoznala sem prelepo Slovenijo, dom mojih staršev in prednikov. Spoznala sem njene navade, njeno kulturo. Spoznala sem dobre ljudi!

Veronika Malovrh

Povsod dobri ljudje

Ko se spominjam Gallusove turneje po Sloveniji mi prvo vedno pride na misel, kako dobri ljudje so nas povsod sprejeli, kako so bili prijazni in sem za to hvaležna.

Na poti v Slovenijo smo preživeli dan tudi v Parizu. Tam nas je sprejel dr. Janez Zorec in nas presenetil z okusnimi baguetami!!

Imeli smo priložnost, da smo se srečali s sorodniki in znanci, vsakega smo bili veseli!

Eden izmed najlepših spominov je pa nedvomno naš zadnji koncert v Cankarjevem domu, kjer smo peli v nabito polni dvorani. To doživetje je bilo še posebno ganljivo za vse tiste pevce, med njimi moja mami, ki so leta 1945 bežali iz domovine Slovenije... tudi domoljubne pesmi so donele.... to je bil vrhunec našega potovanja!!

Alenka Smole

Petje se je dotaknilo src

Gledam 30 let nazaj in se spominjam nepričakovane vabila, ki nas je pevce močno presenetilo. Vabilo se je uresničilo in tako smo bili deležni enkratnih doživetij v sklopu turneje po prelepi Sloveniji.

Ta doživetja so nam v živem spominu. Ne morem pozabiti koncerta na Bledu, kjer mi je bratranec predstavil svojo ženo, ki je že veliko slišala o zboru, ki prihaja iz Argentine. Radovednost jo je pripeljala na Bled. Ob koncu koncerta je zadonela pesem "Marija, skoz življenje". Z nami so peli vsi prisotni, vsa dvorana je pela. Med petjem so poslušalci pričeli vstajati, imeli so sicer solzne oči, a obrazi so izžarevali veselje. Ko sem se znova srečala z bratranecem, mi je sporočil ženine pozdrave in povedal, da je bila po koncertu tako objokana, da jo je bilo sram in je kar sama odšla domov.

Koncerti so se vrstili po celi Sloveniji. Turneja se je končala, zaključili smo jo v Cankarjevem domu, ki je postal premajhen. Kaj vse smo doživeli tisto noč! Navdušenje poslušalcev, prijazne pozdrave, nagovore raznih osebnosti in dolgotrajne aplavze. Čutili smo, da se je naše petje dotaknilo src pristnih Slovencev.

Mirjam Klemenc

KOLENDAR

27. junija
Proslava Dan državnosti

Proslava ob Dnevu državnosti

[Povezava](#)

OkrOgle OBLETNICE

Ravnatelj Marko Bajuk (1882 - 1961)

Pred 60 leti, 20. junija 1961 je v Mendoza umrl slovenski klasični filolog, zborovodja, skladatelj, profesor, ravnatelj in organizator šolstva Marko Bajuk, iz Drašičev pri Metliki. Med letoma 1940 in 1945 je bil ravnatelj klasične gimnazije v Ljubljani. Maja 1945 je odšel na Koroško, kjer je organiziral slovensko šolstvo v begunskih taboriščih. Decembra 1948 se je z družino preselil v Argentino in si uredil dom v Mendoza. Marko Bajuk se je posvečal tudi glasbi. Med obema vojnama je v Ljubljani ustanovil Pevsko zvezo in Društvo učiteljev glasbe. Vodil je več pevskih zborov, organiziral množične koncerte, urejal in skrbel za izdajo glasbenih glasil ter učbenikov za petje. Po ravnatelju Marku Bajuku se imenuje slovenski srednješolski tečaj v Argentini.

Življenjepis ravnatelja Marka Bajuka

Rodil se je 23. marca 1882 v idilni belokranjski vinogradniški vasi Drašiči, očetu Janezu in materi Ani (roj. Guštin) kot osmi otrok. Osnovno šolo je obiskoval v Drašičih in Metliki, gimnazijo pa v Novem mestu in Ljubljani (sprejet je bil v Alojzijevišče in tako preskrbljen s hrano in stanovanjem). Ves čas se je tudi glasbeno izobraževal pri najboljših glasbenikih v tistem času: v Novem mestu pri p. Ignaciju Hladniku, v Ljubljani pri Antonu Foersterju in Mateju Hubadu. V domačih Drašičih je prvič zaigral na orgle kot šestošolec za veliko mašo. V Ljubljani je postal pevovodja gimnazijskega zbora. Po maturi 1903 leta je odšel na enoletno služenje vojaškega roka, nakar je nadaljeval študij. Zelo si je želel študirati glasbo (že od otroštva je zapisoval narodne pesmi), ki ji je bil tako predan, a je njegovo navdušenje hitro ohladil profesor Matej Hubad, ki mu je razložil, da za slovenskega glasbenika ni dela. Na Dunajski filozofski fakulteti se je zato vpisal na študij grščine in latinščine ter slovenščine in nemščine, da bi si na tak način zagotovil profesorsko službo. Vseeno se je na Dunaju glasbeno udeleževal: Bil je član in tajnik slovenskega katoliškega akademskega društva Danica; tajnik, knjižničar in štiri leta pevovodja v Dunajski straži ter soustanovitelj Slovenske dijaške zveze. Prvi zvezek Slovenskih narodnih pesmi je izdal že kot dijak 1903 leta (v knjigi njegovo ime pomotoma zapišejo kot Martin Bajuk), leto pozneje drugega in do leta 1927 je izdal pet zvezkov. Moški pevski zbor v Ljubljani je bil tik pred razpadom in Bajuk ga je v počitnicah 1907 prevzel in v kratkem z njim izvedel odmeven koncert. Leto pozneje je organiziral tudi Javno glasbeno šolo in izdal zbirko Odmevi naših krajev tretji zvezek njegovih Slovenskih narodnih pesmi. Na naslovnici je zbirka imela pomenljiv podnaslov: »Izšle ste iz naroda, pojdite med narod«. 1913 leta je izdal tudi že tretji zvezek Odmevov iz naših krajev.

Diplomiral je 1909 leta in se zaposlil kot profesor na gimnaziji v Kranju, nato služboval v različnih ljubljanskih gimnazijah. V letih 1940-45 je bil ravnatelj klasične gimnazije v Ljubljani. Čeprav mu ni bilo dano študirati glasbe, pa ji je bil ves čas predan in se je aktivno ukvarjal z njo in ustvarjal tudi na tem področju. 1919 je ustanovil Pevsko društvo Ljubljana, 1920 Pevsko zvezo, 1922 Društvo učiteljev glasbe, katerega predsednik je bil do 1939 leta. Ustanovil je tudi Učiteljski pevski zbor.

Maja 1945 se je z družino pred komunisti umaknil v Avstrijo. V begunstvu je organizi-

ral slovensko srednje šolstvo in vodil begunsko gimnazijo kot njen ravnatelj v Peggezu pri Lienzu na Tirolskem, nato pa v Spittalu na Koroškem. Pod pritiskom komunistov je moral zapustiti begunsko taborišče in vodstvo gimnazije ter se iz angleške okupacijske cone umakniti, sredi najhujše zime, v ameriško cono v Asten pri Lienzu v Gornji Avstriji. Kljub skromnim razmeram je šolstvo organiziral tako dobro, da so po opravljenem nadzoru šolskega inšpektorja maturitetna spričevala s podpisom Marka Bajuka bila priznana na avstrijskih univerzah. V begunskih taboriščih je ustanovil številne pevske zборе.

Leta 1949 se je 67-leten (ker ni dobil sponzorja za ZDA) odločil emigrirati v Argentino in začeti znova. Najprej se je naselil v Buenos Airesu kjer je za golo preživetje delal kot gradbeni delavec pri različnih podjetjih, ko pa se je v Mendoza pridružil sinovom (ki so emigrirali leta 1948) se je najprej zaposlil v ravnateljstvu mestnih parkov, nato v živalskem vrtu in na koncu dela v laboratoriju botaničnega vrta. Ves čas se je nesebično razdaljal in lotil organiziranja slovenske skupnosti. V celoti se je predal slovenskemu šolstvu in kulturnemu življenju. Sodeloval je pri ustanovitvi Društva Slovencev v Mendoza in mu bil prvi predsednik. Organiziral je nedeljsko osnovno šolo in srednjo šolo ter bogato kulturno življenje.

Posebno s pevskim zborom je želel velike uspehe – njegov Slovenski zbor Mendoza je leta 1960 nastopil na proslavi 150-letnice argentinske osamosvojitve v Buenos Airesu.

Tako v Kraljevini Jugoslaviji kot v Argentini je izdajal učbenike, berila in priročnike za latinščino in glasbo. Poleg že naštetih omenimo še dela: Pevska šola, igra Tihotapec, ljudska igra v petih dejanjih, 1923, Mera v slovenski narodni pesmi, 1928, še bolj znana je Tamburaška šola, ki jo je izdal 1929, 1930 je izdal tudi Vodnik po ljubljanskih pokopališčih. Napisal je Učbenik latinščine za gimnazijo in Latinski tolmač. Z Milanom Grošljem je prevajal in pisal komentarje del Salustija, Cicerona in Ovida. Že po njegovi smrti je leta 1988 v Buenos Airesu izšlo njegovo delo Še bomo peli...

Marko Bajuk je bil udeleženec obeh svetovnih vojn, v prvi kot nadporočnik v avstrijski vojski, v drugi vojni pa je dočkal kapitulacijo kot stotnik v Jugoslovanski kraljevi vojski.

Marko Bajuk je tudi stari oče nekdanjega predsednika Vlade Republike Slovenije, dr. Andreja Bajuka.

Koncert Slovenskega zbora Mendoza ob 150. letnici argentinske osamosvojitve

V našem tedniku so leta 1961 tako opisani spomini na veličastni koncert:

»Ob letošnjem argentinskem narodnem prazniku so se nam obudili spomini na velike slavnosti, ki so bile lani po vsej Argentini v počastitev 150-letnice rojstva njene svobode. Tudi demokrati Slovenci so se častno vključili med tiste, ki so sodelovali s svojimi prireditvami v proslavi tako pomembnega dogodka v argentinski narodni zgodovini in sicer s koncertom slovenskih narodnih in umetnih pesmi dne 22. maja 1960 v Buenos Airesu. Pred rekordnim številom rojakov (več kot 1000) so jih peli pod vodstvom staroste slovenskih pevovodij in skladateljev ravnatelja Marka Bajuka delno člani Slovenskega pevškega zbora iz Mendoza, delno pa člani vseh slovenskih pevskih zborov s področja Velikega Buenos Airesa. Kronist je v Svobodni Sloveniji o tedanjem mogočem slovenskem pevskem slavju v Buenos Airesu zapisal tole ugotovitev: To je bil zbor, kakršnega v vsej emigrantski zgodovini tu še nismo videli in ne slišali. 200 pevcev je pod vodstvom ravnatelja Marka Bajuka zapelo 4 slovenske pesmi tako mogočno in učinkovito, da je po dvorani odmevalo, kakor še nikdar doslej. Ljudje so bili

tako navdušeni, da ploskanja ni bilo konca in ganjeni do solz, kajti kaj takega doslej še niso bili doživeli, odkar so zapustili rodno zemljo. Najprej so združeni pevski zbori zapeli Premrlovo „Slovansko pesem“, za njo Bajukovo „Slovenec Slovenca vabi“, tej je sledila Mav-Bajukova „Ej zato“ in končno Fleišmanov „Triglav“. Po končanem sporedu rojaki enostavno niso zapustili svojih sedežev in so ploskali naprej in naprej, da so pevci morali ponoviti tako pesem „Ej zato“, kakor tudi „Triglav“. Tolikšno je bilo navdušenje ljudi.“ Po tem mogočem pevskem slavju mendoških in buenosaireških Slovencev, ki sta ga omogočila Slovenski pevski zbor Gallus in Društvo Slovencev, je bil v čast mendoškim pevcem prijateljski večer v Slovenski hiši na Ramon Falconu. Na njem so bili predstavniki vseh slovenskih organizacij, društev in ustanov. V vrsti govorov je bila tedaj izražena želja in prošnje, „naj bi ne ostalo samo pri tem dnevu, ampak bi bilo potrebno, da bi se enkrat na leto zbrali pevci vseh slovenskih zborov ter skupno nastopili s koncertnim programom“. Na to prošnjo je ravnatelj Marko Bajuk izjavil ter obljubil, „da je prav rad pripravljen žrtvovati vsako leto deset dni svojega dopusta ter priti v Buenos Aires in s pevci buenosaireških zborov naštudirati program, s katerim bi potem nastopili skupno z mendoškimi pevci“.

Dr. Marko Kremžar o ravnatelju Marku Bajuku

V Mendoza, daleč od rodne Bele Krajine, je odšel k Stvarniku po plačilo eden velikih Slovencev - ravnatelj Marko Bajuk. Čeprav je njegovo ime poznano tako v diaspori kakor v domovini, so razlogi, da se tega odločnega moža spominjamo med nami, precej bolj osebni in neposredni. Za rojake doma je bil Marko Bajuk predvsem glasbenik. V zgodovini slovenske pesmi si je osvojil mesto, poleg vsestranske glasbene aktivnosti, že s tem, da je kot pevovodja prvič na Slovenskem dirigiral več tisočglasnemu zboru. V okviru evharističnega kongresa leta 1935 je z združenimi pevskimi zbori iz vse Slovenije predstavil Tomčev oratorij "Sedem besed Kristusovih". Dolgoletna priprava in izvedba tega veličastnega pevškega dogodka je zahtevala od dirigenta ne le glasbenega talenta, marveč v ne manjši meri veliko organizacijsko sposobnost in neuklonljivo voljo. Prav te lastnosti je pokazal ravnatelj Bajuk, ko je s sinom Božidarjem na vetrinjskem polju pomladi leta 1945 postavljaj pedagoške temelje bodoči slovenski begunski gimnaziji in nakazal smer vsemu begunskemu in kasneje izseljenskem šolstvu do današnjih dni. Danes si je težko predstavljati, kakšen osebni napor je bil za pokojnega ravnatelja pričenjati sredi begunske nesreče gimnazijo iz nič. Zbrati je moral iz množice beguncev razkropljene študente in profesorje pa jim hkrati vliti dovolj zaupanja, da so brez vsake podpore in racionalne perspektive, kljub pomanjkanju in tragediji, ki jih je obdajala, pričeli s študijem. Pri tem ni dosti govoril. Pridigal je z zgledom in mladi so se odzvali. Ni čakal na prostor in učila. Vedel je, da znanje ni nujno vezano na zunanje ugodnosti in da te same po sebi ne pomagajo pri vzgoji. Pričel je razdajati med študente, kar je imel in česar mu - beguncu - niso mogli vzeti: svoje vrednote in znanje. Z neuklonljivo voljo je ravnatelj Bajuk dosegel za begunsko gimnazijo v Lienzu in kasneje v Spittalu priznanje angleških oblasti in avstrijskih univerz. Šola, ki je pričela delovati brez knjig in celo brez zvezkov, je pod njegovim vodstvom kmalu zbrala potrebna učila, s pomočjo požrtvovalnih profesorjev pa pripravila tudi vrsto originalnih učbenikov. Ravnatelj je dokazal sodelavcem in dijakom, da je bilo zaupanje, ki so ga stavili vanj, upravičeno. Pomagal je celemu rodu slovenskih dijakov v begunstvu do boljše izobrazbe in celo do univerzitetnih diplom. S tem je svojim dijakom odprl vrata v boljši in širši svet, izseljensko skupnost pa je obogatil s močnim pritokom izobražencev iz njegove šole. Čeprav je bila slovenska begunska epo-

peja sad mnogih vidnih in nevidnih naporov, je doprinos ravnatelja Bajuka pri njej izreden. Od kod je pokojni ravnatelj črpal moč za tako delo? Prirojena življenjska sila sama po sebi ne rojeva takih sadov. Njegova volja se je krepila ob vrednotah. Strasten Slovenec in globoko veren katoliški kristjan je Marko Bajuk že od dijaških let usmerjal vse svoje sile v skladu s temi vrednotami. Njegovo delo je bilo zavestna služba Bogu in svojemu narodu, katerega je imel neizmerno rad.

Ravnatelj Bajuk je bil pogumen, nadarjen in samozavesten človek, ki pa ni iskal javne hvale in priznanj. Delal je, kar je mislil in vedel, da je prav, ter v skladu svojimi prirojenimi darovi. Svojih sposobnosti ni uporabljal le sebi v prid. Z njimi je služil bližnjim, predvsem svojim rojakom. Tega mu ne moremo poplačati, lahko pa smo mu za vse dobro, ki ga je storil - hvaležni. Pokazati hvaležnost tako, da služimo istim vrednotam, ki so usmerjale pokojnega vzgojitelja Marka Bajuka, je naloga generacij, ki živijo, večkrat nevede, iz sadov njegove naslednje velikodušnosti.

Nekaj misli ravnatelja Marka Bajuka

→»Red in delo ohranjata človeka! Ne vdaj se prazni zabavi! V mladinskih organizacijah je tvoje mesto! Tam naj se z resnim študijem in izobraževanjem, s športom in delom družijo vesela zabava in pesem, vse pa naj služi enemu cilju, da tudi v tujini ostanemo katoliški in Slovenci!«

→»Če mladina sama ne najde poti v organizacije in društva, imate vi slovenski starši dolžnost, da jo tja napotite. Pred Bogom in narodom ste odgovorni za bodočnost svojega rodu!«

→»Prirastli ste mi k srcu tudi vi vsi in vse, četudi vem, da ste me zaradi trde besede večkrat grdo gledali. Ta trda beseda je prišla vedno iz najmehkejšega srca z očetovsko skrbjo za Vaše dobro, ima le pomen nepopustljivega imperativa, ki na polju Vaše vzgoje ne sme popuščati, da hodite ravno pot k jasnemu cilju, ki so jo začrtali in izhodili globoki možje v stoletjih pred nami.«

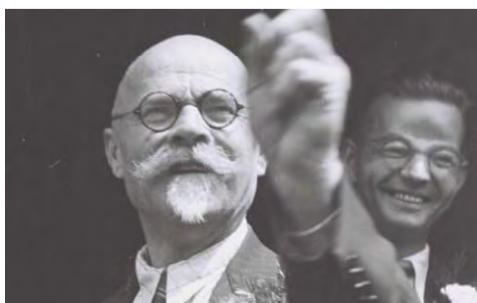
→»Ves čas sem namreč smatral gimnazijo samo za vzgojevališče, iz katerega naj prihajajo pošteni značajni trdne, nepopustljive volje, pripravljene na vse težave in ovire življenja.«

→»Ohranite hvaležnost vsem svojim profesorjem in učiteljem, ki se vsi s posebno ljubeznijo žrtvujejo za Vas v teh usodnih časih. Bodite hvaležni Bogu, ki Vam je dal priložnost, da se morete toliko koristnega učiti. Koliko je mladine, ki nima te priložnosti! Želim Vam za vso bodočnost božjega varstva in dobrih uspehov.«

→»Še bomo peli!«

Pripravil: Jože Jan

Viri:
Svobodna Slovenija
Zbornik Svobodne Slovenije
Wikipedia
Radio-Odeon.com
Slovenska-biografija.si
Radio Ognjišče
Družina

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

SAMOSTOJNOST

Hitro se bliža 30. rojstni dan Slovenije! Po vsem svetu pripravljamo prireditve, praznovanja, razstave in vesela srečanja. Ponosni smo na Slovenijo in veseli smo, ko vidimo, da se je v teh letih uspešno uvrstila med evropske države. Upamo pa tudi, da bomo v prihodnjih letih Slovenci zmogli doseči spravo med seboj. Kako lepo Slovenijo opisuje pesnik Tone Pavček:

TAKE DEŽELE NI

Lepa je moja dežela. Bridkosti polna.
Sèm je stvarnik sejal nemir
in lepoto, ki je skoraj popolna,
in žalost, kot je ni na svetu nikjer.

Nikjer ni zemlja tako skromna in radodarna,
nikjer ne pride lastovka tako hitro na jug,
nikjer ni nikoli tako bledikava zarja
skozi stoletja ohranjala up.

Nikjer trave z Jurijem, svojim patronom,
ne veseljačijo tako dolgo v jesen
in nikjer ne kriče še pod betonom
o zelenem spominu svojim ljudem.

Nikjer niso hoste tako skrivnostne
z brezni in grapami, ki jih je zlo
polnilo s trupli, da njih belo okostje
sije potomcem v neprijazno temò.

Lepa je moja dežela. Lepa do muke.
Samo tu gruli prsteno grlo rim.
Samo tu so tudi groze manj hude.
Samo tu lahko živim.

O domovini in samostojnosti je mnogo citatov,
poglejmo, kaj nam povedo:

•Bodi zdrava, domovina, mili moj slovenski kraj!
Ti prekrasna, ti edina, meni zemeljski si raj.
(Benjamin Ipavec, slovenski skladatelj in zdravnik)

•Neodvisnost človeka je v tem, da ve, kaj ga določa. (Georg Wilhelm Friedrich Hegel, nemški filozof)

•Ko je domovina v nevarnosti, je vse dovoljeno, razen, da se je ne brani. (José de San Martín, argentinski general, osvoboditelj Argentine, Čila in Peruja)

•Država je skupina ljudi, ki si urejajo svoje materialne potrebe tako, da lahko čim svobodneje živijo svojo izpolnitev, svoje ideale duše. Torej je bistvo države sredstvo, ki omogoča ljudem duševno življenje. Zato je njen namen zmanjševati vse napore v človeku, ki ga obračajo v golo materialistično življenje, in njen cilj je socialen: omogočiti, da se vsak posameznik razvija in zaživi tudi pravo, resnično življenje. (Srečko Kosovel, slovenski pesnik)

•Več ima navad človek, manj je svoboden in neodvisen. (Immanuel Kant, nemški filozof)

•Največji zaklad narodov je v njihovi neodvisnosti in v njihovem političnem obstoju. (Napoleon Bonaparte, francoski vojaški

in politični vodja, general in cesar)

•Stvar, ki nam draga in ljuba bo, kakor naše svetlo oko, je naša slovenska domovina, naša beseda materna. (blaženi škof Anton Martin Slomšek)

•Bolje je, da se zmotiš ko hodiš po svoji poti, kot da imaš prav na poti nekoga drugega. (Fjodor Dostojevski, ruski pisatelj)

•Biti neodvisen je stvar majhne manjšine, to je privilegij močnih.

(Friedrich Nietzsche, nemški filozof in klasični filolog)

•Kdor ljubi svojo domovino, jo z enim samim objemom svoje misli obseže vso; ne samo nje, temveč vse, kar je kdaj ljubil in kar bo ljubil kdaj pozneje. Zakaj ljubezen je ena sama in nerazdeljiva; v en kratek utrip srca je stisnjeno vse - mati, domovina, Bog. (Ivan Cankar, slovenski pisatelj, esejist, dramatik in pesnik)

•Vedno neodvisen, nikoli osamljen. ((Emilio Visconti Ventosa, italijanski politik)

Pripravil Jože Jan

»Jaz sem pot, resnica in življenje.«
Jn14,6

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je v petek, 11. junija, na praznik Srca Jezusovega, v Bogu zaspal mož, oče, dedek in pradedek

MARKO KREMŽAR

rojen 17. 4. 1928 v Mostah pri Ljubljani.

Za njim žalujejo
žena Pavla, roj. Hribovšek,
otroci: Marjanka in mož Marko, Veronika in mož Jože,
Andrej, Lučka ter Kristina in mož Tone
z družinami.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so mu stali ob strani
in prelatu msgr. dr. Juretu Rodetu za duhovno oskrbo in pogrebno mašo.

Buenos Aires, Godovič, Ljubljana, Trst, Komenda.

Približajte se Bogu in se vam bo priližal.
Ponižajte se pred gospodom in povišal vas bo.
(Jak. 4,8 – 4,10)

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je v nedeljo 20. junija v 93. letu starosti za večno zaspal in odšel k Bogu mož, oče, dedek in pradedek

† FELIKS OBLAK

Rojen 3. maja 1928 v Vrbljenju pri Ljubljani

Za njim žalujejo:

žena: Mara, roj. Draksler
hčere: Magdalena in mož Boris, Irena in mož Christian ter Adriana
sinovi: Feliks in žena Marta, Peter in žena Claudia, Martin in žena Valeria, Andrej in žena Aldana ter Marko in žena Veronica.
brat Tone in žena Helena z družino.
vnuki: Sebi, Nadia in mož Mauricio, Monika in mož Lucas, Erik, Matjaž, Valeria, Danilo, Cintia, Katerina, Felicitas, Stefania, Bojan, Natasha, Jasna, Helena, Tatiana in Branko.
pravnik: Tilen
nečaki z družinami in ostalo sorodstvo.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nas spremljali ob slovesu, prelatu msgr. Juretu Rodetu ter g. Robertu Scardamaglia za daritev pogrebne sv. maše in tolažilne besede med pridigo. Še posebno se zahvaljujemo Franciju Draksleju, ki je med pandemijo vsak teden podarjal sveto obhajilo atu in mami.

Argentina, Slovenija, Z.D.A.

“Jaz sem vstajenje in življenje: kdor veruje vame,
bo živel, tudi če umrje”

(Jn. 11,25)

K svojemu Stvarniku je odšel po zaslužen plačilo naš dragi ustanovitelj,
ravnatelj in dolgoletni profesor

dr. MARKO KREMŽAR

Hvaležni vodstvo, profesorji in dijaki Slovenskega srednješolskega
tečaja ravnatelja Marka Bajuka

Buenos Aires, junij 2021

“Ni slovo za naju, kjerkoli si,
vedno boš v mojem srcu...”

Sporočamo, da je 25. maja 2021 mirno in za večno zaspala naša predraga mama,
sestra, teta, stara mama in prababica

† STANISLAVA PAHOLE, ROJ. ŠUŠTERŠIČ

23.4.1925 - 25.5.2021

Naj ji Bog da večni mir in pokoj!
Žalujemo, hčerka Blanka z možem Alešem in družino, vnuki z družinami,
pravniki in ostalo sorodstvo.

Argentina, Avstralija, Slovenija, Severna Amerika

Svobodno Slovenijo podpirajo

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podrój e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC
ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES
ASOCIADOS

oblak®